

SỰ HÌNH THÀNH, PHÁT TRIỂN MÔN BÓNG CHUYỀN THẾ GIỚI

Các nhà sử học cho rằng: Bóng chuyền ra đời ở Mỹ khoảng năm 1895 do giáo viên thể thao tên là WILLIAM MORGAN (1870 – 1942) nghĩ ra. Ông muốn đề xướng môn thể thao đơn giản để tập luyện, không biết và chi phí ít tốn kém. Lúc đầu luật chơi đơn giản và được xem như trò chơi vận động vì mục đích giải trí. Ông dùng lưới cao khoảng 1,95 m và ruột quả bóng rô để người ta chuyền qua lưới. Lần đầu tiên tổ chức thi đấu bóng chuyền vào tháng 6 năm 1896 tại Springfield.

WILLIAM MORGAN (1870 – 1942)

Năm 1897 ở Mỹ, Luật bóng chuyền ra đời gồm có 10 điều:

1. Đánh đầu sân.
2. Trang phục.
3. Kích thước sân : 7,5 m x 15,1 m.
4. Kích thước lưới : 0,61 m x 8,2 m ; chiều cao lưới : 198 cm.
5. Bóng : Ruột bóng bằng cao su, vỏ bóng bằng da hay chất tổng hợp tương tự. Chu vi bóng: 63,5 cm - 68,5 cm. Trọng lượng bóng : 340 gam.
6. Phát bóng : Cầu thủ phát bóng đứng một chân trên vạch biên ngang và đánh bóng bằng bàn tay mở. Nếu lần đầu phát bóng phạm lỗi thì được phát lại.
7. Tính điểm : Mỗi lần đối phương không đỡ được phát bóng thì bên phát bóng được một điểm (chỉ có bên phát bóng mới được điểm).
8. Trong thời gian thi đấu (trừ phát bóng) bóng chạm lưới coi như phạm luật.
9. Bóng rơi vào vạch giới hạn là phạm luật.
10. Không hạn chế số người chơi.

Từ năm 1895 đến năm 1920, bóng chuyền được du nhập vào các nước khác và phát triển rộng rãi ở các châu. Trong giai đoạn này luật bóng chuyền cũng thay đổi và hoàn thiện dần.

Năm 1912 các vận động viên nghiệp dư thành lập hiệp hội và năm 1913 tổ chức giải bóng chuyền tại Paradiát.

Bóng chuyền vào châu Âu đầu tiên ở Pháp. Vào Anh năm 1914. Vào Nga, Tiệp Khắc, Ba Lan khoảng năm 1920 - 1921 và phát triển nhanh ở các nước châu Âu. Năm 1928 tại Mátxcova trong chương trình đại hội thể dục thể thao đã có bóng chuyền.

Năm 1922 tại Brooklyn (Mỹ) chính thức tổ chức giải bóng chuyên và quyết định đưa môn bóng chuyên vào chương trình Thế vận hội lần thứ VIII sẽ tổ chức vào năm 1924 tại Pari (Pháp).

Cùng với sự phát triển của phong trào bóng chuyên, luật thi đấu cũng được thay đổi:

- Năm 1900 mỗi điểm kết thúc ở điểm 21. Chiều cao lưới là 2,13 m và các đường biên được tính là trong sân.
- Năm 1912 diện tích sân là 10,6 m x 18,2 m ; chiều cao lưới là 2,28 m ; chiều rộng lưới là 0,91m. Sau khi phát bóng hỏng thì thay cầu thủ.
- Năm 1917 : Chiều cao lưới là 2,43 m.
- Năm 1918 : Đội hình mỗi đội có 6 người, điểm mỗi hiệp là 15.
- Năm 19 21: Có thêm đường kẻ giữa sân.
- Năm 19 22: Mỗi đội chỉ được chạm bóng 3 lần.
- Năm 1923 : Diện tích sân bóng chuyên là 9,1 m x 18,2 m
- Năm 1925 : Khi ở tỉ số 14 - 14, đội nào hơn 2 điểm trước thì thắng hiệp ấy.

Luật lệ thay đổi có tác dụng thúc đẩy các mặt kỹ thuật và chiến thuật phát triển. Từ một trò chơi được hình thành từ các động tác tự nhiên với mục đích nghỉ ngơi tích cực, bóng chuyên trở thành một môn thể thao.

Năm 1928 tại Liên Xô, trong chương trình đại hội Thế vận thể thao (tổ chức tại Mátxcova) đã có môn bóng chuyên.

Từ năm 1929 đến năm 1939, kỹ thuật và chiến thuật bóng chuyên có những bước tiến nhảy vọt. Chấn bóng tập thể xuất hiện đã thúc đẩy sự phát triển các hình thức tấn công mới. Bóng chuyên trở thành môn thể thao mang tính tập thể nhiều hơn. Điều đó được thể hiện rất rõ trong cách sắp xếp các đấu thủ trên sân, trong việc tổ chức tấn công và phòng thủ, trong việc yểm hộ người đập bóng và người chấn bóng.

Năm 1934: Tại Hội nghị tại Stóckhôm (Thụy Điển), Hội nghị đã đề nghị thành Ủy ban kỹ thuật bóng chuyên. Chủ tịch đầu tiên của ủy ban này là ông Ravích Máclópsky (Chủ tịch hội đồng bóng chuyên Ba Lan), thành lập tiểu ban gồm 13 nước châu Âu, 5 nước châu Mỹ và 4 nước châu Á. Tiểu ban đã quyết định lấy luật bóng chuyên của Mỹ làm cơ sở cho luật thi đấu bóng chuyên có thay đổi vài điều, như:

- Lấy đơn vị mét làm đơn vị đo lường thống nhất.
- Phần thân thể chạm bóng chỉ được tính từ thắt lưng trở lên.
- Đấu thủ chấn bóng không được chạm bóng lần thứ 2 khi chưa có người khác chạm bóng.

- Chiều cao của lưới nữ là 2,24 m.
- Vị trí phát bóng được thu hẹp lại.

Ngoài ra, tiêu ban còn quyết định đưa môn bóng chuyền vào chương trình thi đấu Thế vận hội năm 1940.

Tháng 4/1947 tại Pari (Pháp), Hội nghị bóng chuyền Quốc tế đầu tiên quyết định thành lập hiệp hội bóng chuyền quốc tế (FIVB). Sự kiện này chứng tỏ bóng chuyền là môn thể thao có tầm thế giới.

Năm 1948: Lần đầu tiên FIVB tổ chức giải vô địch bóng chuyền nam Châu Âu tại Ý với 6 đội tham gia. Đội Tiệp Khắc đoạt chức vô địch.

Hình 1.1. LOGO Liên đoàn bóng chuyền

Tháng 9/1949 tại Praha (Tiệp Khắc) tổ chức giải bóng chuyền Thế giới lần thứ nhất cho các đội nam và vô địch châu Âu cho các đội nữ. Hai đội bóng chuyền nam, nữ của Liên Xô đều giành chức vô địch.

Từ 1948-1968: Bóng chuyền phát triển mạnh trên thế giới. Các giải vô địch Thế giới, vô địch châu Âu... được tiến hành thường xuyên và có nhiều nước tham gia. Giải vô địch thế giới năm 1956 tại Pháp có 17 đội bóng chuyền nữ và 24 đội bóng chuyền nam tham gia. Trong đó châu Á có 3 đội tham gia là Ấn Độ, Cộng hòa nhân dân Trung Hoa, Cộng hòa dân chủ nhân dân Triều Tiên. Châu Mỹ có 3 đội tham gia là Mỹ, Brazil và Cuba.

Năm 1964 : Bóng chuyền chính thức được đưa vào chương trình thể vận hội Tokyo (Nhật Bản) , đội bóng chuyền nam Liên Xô và đội nữ Nhật Bản giành chức vô địch. Luật bóng chuyền vẫn không ngừng được hoàn thiện:

- Năm 1949 : Mỗi hiệp đấu được tạm ngừng 3 lần để hội ý và cho phép chắn bóng tập thể.
- Năm 1951 : Có đường hạn chế tấn công (vạch 3m) và cho phép đổi vị trí trên sân sau khi phát bóng.
- Năm 1952 : Mỗi hiệp chỉ được hội ý 2 lần.
- Năm 1957 : Giảm số lần thay người từ 12 lần xuống 4 lần. Giảm thời gian thay người từ 1 phút xuống 30 giây. Cấm làm động tác che khuất đầu thủ phát bóng. Ngoài ra, FIVB còn qui định Luật bóng chuyền sẽ được thay đổi 4 năm 1 lần.

- Năm 1961 : Tăng số lần thay người trong một hiệp lên 6 lần.
- Năm 1965 : Cho phép tay qua lưới chắn bóng và người tham gia chắn bóng được đánh bóng lần thứ 2 ngay sau khi chắn chạm bóng nhằm nâng cao khả năng phòng thủ và sự liên tục của trận đấu.

Trong thời gian 1948 - 1968, kỹ chiến thuật bóng chuyền cũng được phát triển cao :

- Kỹ thuật đập bóng giãn biên, đập nhanh, đập lao, đập trên tay chắn đã xuất hiện nhiều ở các giải đấu quốc tế.
- Chiến thuật tấn công cũng phát triển như: Tấn công 2 chuyên phối hợp với động tác giả; tấn công 3 người do hàng sau đan lên tổ chức (chuyên 2); tấn công " đan chéo", "đập chồng", đập với động tác giả...
- Chiến thuật phát bóng cũng xuất hiện, đặc biệt là kỹ thuật phát bóng cao tay nghiêng mình bay của đội bóng chuyền nữ Nhật Bản.
- Đi đôi với sự cải tiến kỹ - chiến thuật phát bóng, kỹ thuật đệm bóng cũng xuất hiện và được sử dụng chủ yếu trong chuyên bước một. Các kỹ thuật lăn ngã cứu bóng trong phòng thủ cũng ra đời.

Tháng 7/ 1966 tại Hunggari lần đầu tiên tổ chức Giải bóng chuyền trẻ châu Âu (đến 20 tuổi) có 12 đội nữ và 16 đội nam tham gia. Đội bóng chuyền nam, nữ trẻ của Liên Xô đoạt chức vô địch.

Bắt đầu từ năm 1965 đã xác định thứ tự tổ chức các giải bóng chuyền quốc tế lớn: Cúp thế giới tổ chức vào năm sau giải vô địch, sau đó là giải vô địch châu Âu và cuối cùng là Thế vận hội Olympic. Như vậy mỗi năm đều có một giải thi đấu chính thức. Từ năm 1975 giải vô địch Bóng chuyền châu Âu 2 năm tổ chức 1 lần.

FIVB tổ chức các giải chính thức sau :

- Giải trong chương trình của Thế vận hội Olympic tổ chức 4 năm 1 lần (1980... 2000, 2004)
- Giải Vô địch Thế giới 4 năm một lần (1978, 1982....1998, 2002).
- Cúp Thế giới 4 năm một lần (1981, 1985....2001, 2005).
- Vô địch châu Âu 2 năm một lần (1981, 1983....2003, 2005).
- Vô địch trẻ châu Âu (đến 19 tuổi) 2 năm một lần (1982, 1984.....).
- Cúp vô địch các đội đoạt cúp châu Âu hằng năm dành cho các đội câu lạc bộ.

Do yêu cầu phát triển toàn cầu đã có nhiều thay đổi về luật lệ, kỹ chiến thuật cũng không ngừng được nâng cao nhằm làm cho bóng chuyền trở thành một môn thể thao thêm phần hấp dẫn.

Năm 1983 Liên đoàn bóng chuyền Thế giới có 146 nước thành viên. Bóng chuyền trở thành một trong những môn thể thao hàng đầu của thế giới.

Chia sẻ: Trần Viễn Đông